

capitells d'altres monestirs gòtics de la ciutat. L'edifici del convent, molt auster, va patir importants destrosses durant la Setmana Tràgica (1909) i fou enderrocada durant la Guerra Civil. A partir de 1950 fou reconstruït. Actualment, dins del claustre remodelat, s'hi pot contemplar el conjunt de capitells gòtics.

Església de Sant Miquel. Temple gòtic construït sobre una anterior capella romànica documentada l'any 1000. L'any 1377 amenaçava ruïna i es reconstruí amb una obra gòtica que finalitzà el 1420. Sant Miquel era un lloc de gran tradició per a les institucions manresanes: més enllà dels actes religiosos, durant segles -en ocasions destacades- s'hi havia reunit el Consell de la ciutat de Manresa.

El temple presentava una exquisida riquesa arquitectònica. La part més visible de les restes d'estil romànic era la façana principal amb un campanar d'espadanya. L'absis gòtic es podia veure baixant el carrer Sant Miquel des de la plaça Major.

Abans de ser enderrocada, se'n van poder salvar claus de volta, alguna imatge i una pica beneitera que actualment és exposada al Museu Comarcal de Manresa.

Encara es conserva l'escala que conduïa a l'entrada del temple.

Església de Sant Pere Màrtir. Construït entre els segles XIV i XVIII, el conjunt monumental del convent de Sant Domènec o dels Predicadors va ser un dels més importants de Manresa. Era regentat pels frares dominics. Incloua l'església de Sant Pere Màrtir, amb la capella del Roser i un valuós retaule de Joan Grau. Després de ser desamortitzat, al segle XIX va tenir diferents usos, fins que s'hi va construir el Teatre Conservatori, la platea del qual ocupa l'antic claustre. Avui se n'ha recuperat una ala per acollir l'Espai Manresa 1522.

El 1936, durant la Guerra Civil, l'església va ser enderrocada per donar lloc a l'actual plaça de Sant Domènec, on es va construir un refugi antiaeri. Finalitzada la contesa, la parròquia de Sant Pere Màrtir es va traslladar a la nova església de Crist Rei, construïda durant el franquisme com a temple expiatori.

Més informació i imatges a:

<http://www.espaimemories.cat/>

<http://www.memoria.cat/laseu>

OORGANITZA: Ajuntament de Manresa

AMB LA COL·LABORACIÓ DE: Associació Memòria i Història de Manresa, Amics de l'Art Romànic del Bages, Amics de la Seu, Armats de Manresa, Arxiu Comarcal del Bages, Centre d'Estudis del Bages, Col·legi d'Arquitectes de Catalunya-Delegació del Bages-Berguedà, MBICI, Museu Comarcal de Manresa, Oficina de Turisme de Manresa i Voluntaris culturals

TEXT: Josep Alert i Joaquim Aloy

FOTOGRAFIES: Fons Rosal de l'Arxiu Comarcal del Bages

VISITES A LA MANRESA DESCONEGUDA

Festa Major 2016

ESGLÉSIES ENDERROCADES

Escenaris de la destrucció del patrimoni durant la Guerra Civil

Enderroc de l'església de Sant Pere Màrtir

ESGLÉSIES ENDERROCADES

Escenaris de la destrucció del patrimoni durant la Guerra Civil

El 1936 el cop d'estat del general Franco va fer esclatar l'anticlericalisme, motivat pels llargs segles de poder de l'Església i pels seus vincles amb els sectors dominants. Iniciada la guerra, a la zona republicana el poder de l'Estat inicialment desaparegué. Alguns sectors van promoure un canvi revolucionari. En aquest context, es desfermà l'assalt a les esglésies, la persecució i assassinat de persones. La destrucció de patrimoni es concretà en atacs a edificis religiosos i objectes d'art. En qüestió de mesos, Catalunya va perdre una part substancial del patrimoni gòtic, renaixentista i barroc.

El 22 de juliol de 1936, en un context de desordre, confusió i crisi d'autoritat, a Manresa esclatà la violència amb el resultat de desenes d'assassinats. Pel què fa al patrimoni, al llarg de set dies, es van produir actes de saqueig i destrucció contra edificis de culte. L'antic convent dels Caputxins va ser incendiat. El poder efectiu havia passat al Comitè Revolucionari i

Es formaren brigades d'atur forçós, amb més de 600 obrers, que entre setembre de 1936 i març de 1937 van demolar set edificis

Antifeixista. L'Ajuntament, desbordat per la situació, féu crides a l'ordre. En sintonia amb el govern de la Generalitat, va emprendre accions per intentar salvar el patrimoni davant el caos imperant.

El Comitè Revolucionari, pressionat per les centrals sindicals, exigí l'enderrocament de diverses esglésies com a reacció

anticlerical i, al mateix temps, com a mesura contra la desocupació. Es formaren brigades d'atur forçós, amb més de 600 obrers, que entre setembre de 1936 i març de 1937 van demolar set edificis: les esglésies de Sant Pere Màrtir, Sant Miquel, el Carme, Sant Ignasi i Sant Bartomeu, el convent de les Caputxines i l'antic hospital de Santa Llúcia. A més, es portaren a terme diferents obres públiques. L'Ajuntament centrà tots els esforços a intentar salvar la Seu, que també perillava.

Acabada la guerra, Manresa fou testimoni de la reconstrucció d'edificis i de cerimònies de desgreuge. El 1942 es posà la primera pedra de Crist Rei i el 1944 la del Carme. El record de la persecució religiosa va servir per legitimar l'extermini i la repressió sobre els vençuts, en nom de la religió, i contribuï a la instauració del nacionalcatolicisme: la fusió entre poder espiritual i poder polític, pròpia de l'Espanya de Franco.

Església de Sant Ignasi i antic Hospital de Santa Llúcia. Fora muralles, hi havia l'Hospital inferior, documentat des del segle XIII, on

s'atenia els malalts pobres i els pelegrins. L'any 1323 s'hi va construir la capella de Santa Llúcia, que acabaria donant nom a l'hospital. Sant Ignasi de Loiola hi féu estada entre 1522 i 1523.

L'any 1602 l'hospital fou donat a la Companyia de Jesús, que el 1623 va convertir l'església en un temple dedicat a sant Igna-

Enderroc de l'església de Sant Miquel

si i els edificis de l'hospital en col·legi i residència. El 1737 hi van començar les obres de construcció d'un nou edifici de quatre ales entorn a un claustre amb una església monumental dedicada a sant Ignasi. El temple es va consagrar el 1820 i les ales de llevant i de migdia del claustre es van aixecar entre 1865 i 1881.

Durant la tardor del 1936 es va aterrar l'església de Sant Ignasi i tots els edificis de l'antic hospital i la capella del Rapte. L'amputació de l'església va desfigurar per sempre més el projecte primigeni.

La torre del campanar de la Seu. L'església gòtica de la Seu fou projectada per

Berenguer de Montagut a l'entorn de l'any 1322 i construïda sobre l'anterior capella romànica de Santa Maria, documentada el 1093. La seva construcció va trigar uns 160 anys i es va acabar vers el 1488. Es tracta d'un dels exponents més rellevants del gòtic català, amb elements rellevants d'èpoques posteriors: des del segle XVI el campanar i la cripta (decorada en estil barroc al segle XVIII), fins a la façana i el baptisteri neogòtic de primers del segle XX.

L'època moderna fou devastadora per a la Seu per la crema de la ciutat durant la Guerra de Successió i la Guerra del Francès. Les obres de reforç durant els segles XIX i XX es van estroncar amb la Guerra Civil. L'any 1936 es va perdre gran part del patrimoni de la basílica: retaules i altres béns artístics, el cor gòtic interior i el pinacle neogòtic que culminava el campanar.

El magatzem de lapidari del Museu Comarcal a la Reforma. Sota la plaça de la Reforma s'hi ha traslladat el magatzem

d'elements de pedra del Museu Comarcal de Manresa. La majoria formen part dels edificis religiosos destruïts el 1936: claus de volta, fragments de columnes, etc. De fet, el museu ha estat la institució que va recollir el patrimoni rescatat de la destrucció -que conforma una gran part de la seva col·lecció- i qui n'ha garantit la preservació, estudi i difusió.

El convent de les Caputxines. Convent fundat l'any 1638 i erigit al mateix lloc on va néixer la iniciadora de l'orde de les Caputxines a Espanya. En la construcció del claustre es reutilitzaren columnes i